

Gunhild Birgitte Beverfjord

Jenter og gutters opplevelser med kjønnsforskjeller i skolen.

Bacheloroppgave i MGLU 3511, *Samfunnskritikk, medborgerskap og
forskningsmetode* (5-10)

Veileder: Stine Johansen Utler

Trondheim, mai 2021

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Kjønnsforskjeller i skolen er et fenomen som har fått stor oppmerksomhet i det offentlige rom. I denne oppgaven skal jeg se nærmere på hvilken måte jenter og gutter opplever å bli behandlet i skolen. Jeg er blant annet interessert i om gutter og jenter opplever forskjeller på måten de blir behandlet på av læreren, eller om det er noen fag eller arbeidsmetoder som forskjellsbehandler kjønnene. For å svare på problemstillingen har jeg valgt en empirisk inngang med en kvalitativ spørreundersøkelse. Oppgavens struktur er som følgende.

Innledningsvis gis en kontekstualisering av hva kjønnsforskjeller er, før jeg deretter redegjør for kjønnsforskjeller i et historisk perspektiv og hvordan fenomenet gjør seg gjeldende i dagens skole. Deretter presenterer jeg ulike teorier til hvorfor det har oppstått kjønnsforskjeller i utdanningssammenheng, før jeg redegjør for hvordan kjønnsforskjeller kan ses i lys av en interseksjonell tilnærming. I kapittel 2 går jeg nærmere inn på metoden som ble benyttet, før jeg i påfølgende kapittel presenterer resultatene fra undersøkelsen som ble gjort. I kapittel 4 drøftes funnene fra spørreundersøkelsen i lys av relevant teori, hvor spesielt relasjon mellom lærer og elev blir trekt frem. Målet med oppgaven er å få større innsikt i hvordan jenter og gutter opplever kjønnsforskjellene i skolen. Det er altså informantene sine subjektive tanker, meninger og opplevelser knyttet til hvordan de opplever å bli behandlet i skolen jeg er interessert i.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	1
Innledning	3
1.1 Teori	4
1.2 Hva er kjønnsforskjeller?	4
1.3 Kjønnsforskjeller i et historisk perspektiv og i dagens skole	4
1.4 Teori om kjønnsforskjeller i skolen	6
1.5 Interseksjonalitet	8
2.0 Metode	9
3.0 Resultater	11
3.1 Spørsmål 2	11
3.2 Spørsmål 3	13
3.3 Spørsmål 4	15
3.4 Spørsmål 5	16
4.0. Diskusjon	17
4.1 På hvilken måte opplever jenter og gutter å bli behandlet i skolen?	17
5.0 Konklusjon	21
Kilder	23

Innledning

Kjønnsforskjeller i skolen er et emne som stadig får større oppmerksomhet i den store offentlighet, både gjennom politikk, forskning og media. Et av skolens overordnede mål er at «Alle elever skal behandles likeverdig, og ingen elever skal utsettes for diskriminering.» (Utdanningsdirektoratet, 2020). Det betyr at en av skolens fremste oppgaver er å legge til rette for at alle elever skal oppleve gode faglige og sosiale fellesskap uavhengig av kultur, etnisitet, seksualitet og kjønn mfl. Likevel tyder forskning på at det er en fordel å være jente i norsk skole. Blant annet går jenter ut med bedre snittkarakterer i alle fag bortsett fra gym etter endt grunnskole, og flere jenter enn gutter fullfører videregående opplæring og tar høyere utdanning (NOU, 2019).

I denne oppgaven skal jeg undersøke *på hvilken måte gutter og jenter opplever å bli behandlet i skolen*. Opplever elevene å bli behandlet helt likt uavhengig av kjønn, eller opplever de noen kjønnsforskjeller? Jeg skal med andre ord se nærmere på jenter og gutters subjektive opplevelser med kjønnsforskjeller i skolen. For å svare på problemstillingen har jeg valgt en empirisk inngang, hvor jeg ved hjelp av en kvalitativ spørreundersøkelse har samlet svar fra 30 elever på en ungdomsskole i midt- Norge. Spørreundersøkelsen var en anonym undersøkelse over nett, og besto av fire åpne spørsmål.

1. Har du opplevd forskjeller på måten gutter og jenter har blitt behandlet på av læreren? I så fall kan du utdype dette?
2. Føler du at det er noen fag eller arbeidsmetoder som favoriserer jenter? I så fall hvilke fag/ arbeidsmetoder, og hvorfor føler du det?
3. Hvordan tror du gutter opplever å gå på denne skolen sammenlignet med jenter? Er det noen forskjeller? Hvorfor/ hvorfor ikke?
4. Hva tror du må til for at jenter og gutter skal føle seg helt likt behandlet i skolen?

I påfølgende kapittel viser jeg til teori som kan være relevant for å belyse kjønnsforskjeller i skolen. Jeg begynner med å redegjøre for hva kjønnsforskjeller er, før jeg deretter skriver kort om kjønnsforskjeller i et historisk perspektiv hvor det blant annet blir tatt utgangspunkt i Harriet Bjerrum Nielsen (2014) sin bok *Forskjeller i klassen*. Nielsen (ibid.) påpeker hvordan fokuset på kjønnsforskjeller har endret seg fra 1980- tallet til 2000- tallet, fra et fokus på jenters situasjon til et fokus på gutters utsatthet i skolen. Deretter viser jeg til hvordan kjønnsforskjeller kommer til uttrykk i dagens skole, før ulike teorier om kjønnsforskjeller i

skolen blir presentert. *Feminisering av skole, relasjon mellom lærer og elev, skolemotstand hos gutter, barns utvikling, og gutters sårbarhet* er noen teorier til kjønnsforskjeller i skolen som jeg trekker frem. I kapittel 2 utdypes den metodiske fremgangsmåten som ble brukt for å finne svar på problemstillingen, før resultatene fra spørreundersøkelsen blir presentert i påfølgende kapittel. Til slutt drøfter jeg resultatene fra spørreundersøkelsen i lys av relevant teori, og oppsummerer de viktigste funnene fra oppgaven. Her blir spesielt May Britt Drugli (2012) sin forskning på relasjon mellom lærer og elev spesielt trekt frem.

1.1 Teori

1.2 Hva er kjønnsforskjeller?

Kjønnsforskjeller er en form for sosial og kulturell diskriminering. Diskriminering blir definert som å frata eller begrense noen mennesker rettigheter på bakgrunn av hvem de er eller hva de tror på (Amnesty, 2020), og dreier seg altså om urettferdig forskjellsbehandling av en gruppe mennesker. Kjønnsforskjeller er med andre ord diskriminering av mennesker på bakgrunn av kjønn. I dagens samfunn er kjønnsforskjeller et tema som stadig får plass i media og som stadig er på agendaen innenfor politikk. Selv om en kan argumentere for at verden er mer likestilt nå enn for ti år siden, hører vi stadig om kvinner som gjennom lover og regler får innskrenket sin frihet. I noen land blir for eksempel kvinner nektet å eie eiendom eller å kle seg som de vil (Amnesty, 2020). Kjønnsforskjeller og kjønnsdiskriminering er med andre ord et omfattende verdensproblem som organisasjoner som Amnesty og FN jobber aktivt imot. Å oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling i samfunnet er blant annet et av FN's mest sentrale bærekraftsmål som skal nås innen 2030 (FN, 2021). Når en snakker om kjønnsforskjeller i skolen er det likevel ikke jenters situasjon en har i hodet. Kjønnsforskjeller i skolen dreier seg heller om en dreining og bekymring ovenfor gutters situasjon i utdanningsløpet.

1.3 Kjønnsforskjeller i et historisk perspektiv og i dagens skole

Nielsen (2014, s. 15) peker på at det lenge har vært forskjeller i hvordan kjønn har blitt behandlet i skolen. I 1889 skjedde det et historisk vendepunkt i Norge, ettersom folkeskolen ble opprettet. Pihl (2010, s.37) viser at folkeskolen var med på å erstatte adskilte skoler for borgerskapets og allmuens barn. Nå skulle alle barn, bortsett fra de som var døve, blinde eller åndssvake, gå på en obligatorisk syvårig grunnskole. Det var likevel vanlig å skille mellom kjønn. Gutter fikk ofte mer teoretisk undervisning mens jenter ofte fikk mer praktisk

opplæring, og i tillegg var det vanlig å skille mellom jente- og gutteskoler (NOU, 2019:3). Jenter fikk altså færre timer i norsk og matte, fordi det skulle være plass til husstell på timeplanen. Dette skulle endre seg i etterkrigstiden. I 1959 laget den norske stat en felles lov for folkeskolen, som resulterte i at jenter og gutter fikk samme fagkrets og likt timeantall (ibid.). Med denne loven var den formelle forskjellsbehandlingen basert på kjønn offisielt opphevet. Nå skulle jenter og gutter bli ansett som like individer med samme forutsetninger uavhengig av sosial klasse. Røthing (2020, s.75) viser til at begrepet kjønnslikestilling ble nevnt i læreplanen for første gang i 1974. Skolen skulle nå bygge sin virksomhet rundt prinsippet om likeverd mellom kjønnene (ibid.). Videre skulle skolen skulle fokusere på å motvirke stereotypiske holdninger til kjønn, det skulle komme frem at gutter kunne stelle barn og lage mat og at jenter kunne kjøre traktor og jobbe som snekker. Disse tiltakene skulle bidra til «større variasjon i barn og unges utdanningsvalg, fremtidsdrømmer og måter å være mennesker på» (Røthing, 2014). Forskning som ble gjort på 1970- tallet viste likevel at elevenes kjønn hadde stor betydning for synlighet i klasserommet. «(...) jentene, til tross for trivsel og gode karakterer, var klasserommets bipersoner. Guttene dominerte verbalt og kroppslig, og det var dem lærerne, uansett kjønn, var opptatt av og dem de hadde i tankene når de tilrettela undervisningen» (Nielsen, 2014, s.15). I lys av denne forskningen ble jenter satt i fokus, og det ble iverksatt flere tiltak for å gjøre jentene mer synlige i klasserommet.

I dagens offentlighet og media er det likevel gutter, og ikke jenter, som er i fokuset. Nielsen (2014, s. 14) viser til hvordan mediene fra 1980 til 2000 har endret perspektiv på kjønnsforskjeller i skolen. På 1980- tallet var fokuset på jenters situasjon i skolen, mens det på 2000- tallet og i dag blir fokusert på gutters situasjon i skolen. Bekymringen for gutters situasjon i skolen har kommet i tråd med jenters positive utvikling i utdanningssystemet. Jenter får gjennomsnittlig bedre karakterer enn gutter etter endt grunnskole, og det er flere jenter enn gutter som fullfører videregående skole og tar høyere utdanning (Bakken, Borg, Hegna, & Backe- Hansen, 2008, s.13). Det er ikke et nytt fenomen at jenter presterer bedre enn gutter i skolen. Nielsen (2014, s.76) påpeker at jenter alltid har gjort det bedre enn gutter på barneskolen, men frem til 1980- tallet var det vanlig at gutter tok jenter igjen faglig på ungdomstrinnet. Den «nye» utviklingen etter 1980- tallet har vært at jenter fortsetter å prestere bedre enn gutter ut hele skoleløpet. Det er denne utviklingen som har fått stor plass i forskning, politikk og media, og skapt stor bekymring på nasjonalt og internasjonalt plan.

Men hvor store er egentlig kjønnsforskjellene i norsk skole? Jenter presterer i snitt 03, karakterpoeng bedre enn gutter ved avsluttende eksamener i 10.klasse (Bakken, 2008, i Bakken & Elstad, 2012). Kjønnsforskjellen er størst i fag som norsk og religion, mens den i naturfag og matte er omtrent lik. «Prøver i lesing og tekstforståelse viser at jentene gjennomsnittlig har bredere språk- og tekstkompetanse og at kjønnsforskjellen øker gjennom ungdomsskolen» (Kjærnsli & Roe, 2010; Backe- Hansen mfl., 2014). Nilsen (ibid.) påpeker at denne tendensen har vært stabil på nasjonalt og internasjonalt plan siden tusenårsskiftet. Gym er det eneste faget hvor gutter i gjennomsnitt presterer bedre enn jenter. NOU 2019:3 *Nye sjanser- bedre læring- kjønnsforskjeller i skoleprestasjoner og utdanningsløp* viser til at nær 70 prosent av de som får spesialundervisning i grunnskolen er gutter. Det er altså en overvekt av gutter som trenger ekstra hjelp i skolen, sammenlignet med jenter. NOU 2019:3 viser også at jenter generelt gjør det bedre faglig på videregående skole, og at jenter i snitt går ut med bedre karakterpoeng enn gutter etter endt videregående skole. Dette får naturligvis konsekvenser for resten av utdanningsløpet også. Blant annet tar flere kvinner enn menn høyere utdanning, og på de studiene med høye karakterkrav er kvinneandelen høy. «Kvinner utgjorde rundt 65 prosent av de som fullførte medisin og jus og godt over 70 prosent av de som fullførte psykologi, veterinærmedisin, odontologi og farmasi.» (NOU 2019: 3). Jenter ser med andre ord ut til å prestere bedre enn gutter ut hele utdanningsløpet.

Det er likevel viktig å påpeke at det er store individuelle variasjoner innenfor kjønnene, og at det er flere faktorer enn kun kjønn som er avgjørende for skoleprestasjoner og videre utdanningsløp. Nilsen (2014, s.20) argumenter blant annet for at betydningen av kjønn i skolen må ses i sammenheng med sosial klasse. Blant annet viser forskning at det er «særlig gutter fra familier med lav utdanning som får lave karakterer» (Nilsen, 2014, s. 19). Det er altså flere faktorer enn kun kjønn, som er avgjørende for hvordan elevene presterer i skolen. Men tendensen likevel er tydelig, gutter ser gjennomgående ut til å prestere dårligere enn jenter i norsk skole.

1.4 Teori om kjønnsforskjeller i skolen

Det er flere teorier på hvorfor det har oppstått et skille mellom kjønnene i utdanningsløpet. Feminisering av skole, relasjon mellom lærer og elev, skolemotstand hos gutter, barns utvikling, og gutters sårbarhet er noen av forklaringene som har oppstått i kjølvannet av problematikken. Det er med andre ord ikke snakk om én årsak som bakgrunn til

kjønnsforskjeller i skolen, men mange. Det eksisterer også flere teorier på hvorfor det har oppstått kjønnsforskjeller i skolen, men på grunn av oppgavens omfang vil jeg kun redegjøre for de overnevnte teoriene.

Feminisering av skolen har lenge vært en rådende årsaksforklaring til de pågående kjønnsforskjellene i norsk skole. Feminiseringstesen går ut på at det er en overvekt av kvinnelige lærere i skolen som har ført til at kvinnelige væremåter og verdier har blitt dominerende (Nielsen, 2014, s.21). Av den grunn har det oppstått mangel på mannlige rollemodeller for gutter. Teorien går altså ut på at kjønnsforskjeller i skolen har oppstått på grunn av at guttelever ikke har fått nok mannlige lærere å se opp til. Allikevel finnes det lite internasjonal og nasjonal forskning som kan bekrefte denne hypotesen, og det ser ut som det er lite hold påstanden om at kvinnelige lærere er avgjørende for gutters læring og skolemestring (Bakken, 2009). Det samme kommer frem i NOU 2019:3 hvor påpekes at kjønnsforskjeller i skoleprestasjoner har vært til stede lenge før kvinnedominansen blant lærere ble så fremtredende som den er i dag. Tanken bak er likevel at gutter speiler seg i menn og at jenter speiler seg i damer.

Relasjonen mellom lærer og elev er en annen teori på hvorfor det har oppstått kjønnsforskjeller i skolesammenheng. Som Thomas Nordahl påpeker er forholdet mellom lærere og elever avgjørende for elevers læring og trivsel (Drugli, 2012, s.6). Lærere med et godt forhold til sine elever vil med andre ord ha det bedre på skolen og være mer motivert til skolearbeid. Det kommer også frem av elever som liker læreren sin viser mindre utagerende atferd (ibid.). En god relasjon mellom lærer og elev er derfor avgjørende for hvordan elever opplever å bli behandlet i skolen. Likevel viser forskning av gutter oftere har en dårligere relasjon til læreren sin sammenlignet med jenter. «Det er større grad av nærhet og mindre grad av konflikt i relasjonen mellom jenter og lærere sammenlignet med relasjonen mellom gutter og lærere.» (Drugli, 2012, s.41). Dette antyder også Ann Margareth Gustavsens (2018) som blant annet fant ut i sin doktoravhandling «*Kjønnsforskjeller i sosiale og skolefaglige prestasjoner*» at lærere betrakter gutters sosiale ferdigheter betydelig dårligere enn jenters. Dette kan føre til at lærere får dårligere tålmodighet og tåler mindre når det kommer til gutters atferd sammenlignet med jenters. Dårligere relasjoner mellom gutter og lærere sammenlignet med jenter og lærere er derfor en rådende teori til hvorfor det finnes kjønnsforskjeller i skolen.

Annen forskning tyder på at gutter utviser større skolemotstand sammenlignet med jenter. Skolemotstand hos gutter har også blitt en årsaksforklaring til hvorfor det har oppstått kjønnsforskjeller i skolen. Dette kan knyttes opp til Willis (1997) sine undersøkelser som konkluderer med at gutter oftere viser større skolemotstand, spesielt gutter fra arbeiderklassen og minoritetsmiljøer. Forskning tyder altså på at gutter i større grad utviser en opposisjonell atferd i skolen sammenlignet med jenter. Det er vanskelig å fastslå årsaken til at gutter viser større skolemotstand. Forskere har blant annet spekulert på om «gutters oppfatning av skoleflinkhet blir ansett på som noe feminint og på kollisjonskurs med den maskuliniteten de selv streber etter» (Nielsen, 2014, s.17).

Utviklingshypotesen og sårbarhetshypotesen er også to andre årsaksforklaringer på hvorfor det har oppstått kjønnsforskjeller i utdanningsløpet. Utviklingshypotesen går ut på at gutter og jenter utvikler seg forskjellig i barne- og ungdomsårene (NOU 2019:3, s.14). Jenter viser ofte fra tidlig barndom «utviklede ferdigheter i selvregulering, spesielt selvregulering av oppmerksomhet, aktivitet og impulser.» (Ibid.). Utviklingshypotesen årsaksforklarer med andre ord kjønnsforskjellene i skolene med at jenter modnes tidligere enn det gutter gjør. Sårbarhetshypotesen derimot, forklarer kjønnsforskjellene i skolen med at gutter er mer sårbare og mottakelige for miljømessige faktorer sammenlignet med jenter (ibid.). Miljømessige faktorer som dårlige venner, sammensetning av klasser, manglende omsorgsferdigheter hos foresatte, konflikter eller samlivsbrudd i familien, eller kjedelig undervisning m.fl. ser med andre ord ut til å ha større konsekvenser for gutter enn for jenter. Som vist til tidligere antyder Nilsen (2014, s.19) det samme, og poengterer at det særlig er gutter fra lavtutdannede familier som får lave karakterer.

Bortsett fra teorien om feminisering av skolen, finnes det dessverre lite forskning som kan fastslå om noen av forklaringene er mer valide og gyldige enn andre. Som det kommer frem i NOU 2019:3 er det fremdeles ingen som vet helt sikkert årsakene til kjønnsforskjeller i utdanningsløpet, ettersom kunnskapsgrunnlaget er for svakt og for lite forsket på. De overnevnte teoriene er med andre ord bare årsakshypoteser.

1.5 Interseksjonalitet

På hvilken måte opplever gutter og jenter å bli behandlet i skolen? Det er forsket lite på elevers subjektive opplevelser med kjønnsforskjeller i utdanningsløpet. Det er derfor få

undersøkelser som sier noe om på hvilken måte gutter og jenter opplever å bli behandlet i skolen. Men en ting som er sikkert, er at gutter og jenter vil trolig ha svært ulike opplevelser og oppfatninger av hvordan de blir behandlet i skolen. Når en skal analysere sosiale fenomen er det derfor viktig at en legger en intersesjonell tilnærming i bunn. *Interseksjonalitet* «viser til hvordan samspill mellom ulike sosiale kategorier som etnisitet, religion, kjønn, rase, seksuell orientering, sosial klasse, alder og funksjonalitet kan ha betydning for menneskers livsvilkår» (Røthing, 2020, s.50). Det er med andre ord mange sosiale faktorer som må ses i sammenheng når en snakker om subjektive opplevelser av diskriminering. Det er lite trolig at det er kun kjønn som er avgjørende for hvordan elever opplever å bli behandlet i skolen, trolig vil fenomen som etnisitet, seksuell orientering, religion og funksjonalitet også være avgjørende. Det vil nok være stor forskjell på hvordan en hvit kristen jente opplever å bli behandlet i skolen, sammenlignet med en mørkhudet muslimsk gutt. Med andre ord er opplevelser med diskriminering subjektivt anlagt og avhenger av samspillet mellom flere ulike sosiale kategorier. På grunn av oppgavens omfang skal jeg i denne undersøkelsen likevel prøve å se overordnet på det, og kun fokusere på fenomenet kjønn.

2.0 Metode

Som nevnt innledningsvis benyttet jeg en kvalitativ spørreundersøkelse for å finne svar på problemstillingen. Ved kvalitativ forskning er «vi mindre opptatt av årsakssammenhenger og mer opptatt av å forstå eller beskrive hvordan vi mennesker oppfatter verden og hvilke relasjoner som betyr noe for oss» (Johannesen, Tufte & Christoffersen, 2016, s.93). Kvalitativ metode kan med andre ord gi en helt annen innsikt i menneskers tanker, meninger og følelser, enn det store kvantitative undersøkelser kan gi. Det var nettopp elevene sine opplevelser og tanker jeg var interessert i, ettersom formålet med undersøkelsen var å finne ut på hvilken måte jenter og gutter opplever å bli behandlet i skolen.

Det kvalitative stiller store krav til fortolkning av forskeren, og bringer en til kjernen av utfordringen ved kvalitative undersøkelser. Kvalitativ forskning er subjektivt anlagt, ettersom den har som formål å undersøke menneskers oppfattelser. Bratberg (2017, s.26) påpeker at det kan være vanskelig å teste holdbarheten til resultatene og konklusjonene som blir tatt i kvalitative undersøkelser sammenliknet med kvantitativ forskning, men peker samtidig på at funnene i kvalitativ forskning ikke nødvendigvis er mindre relevante eller gyldige enn annen forskning. Jeg vil likevel påpeke at funnene fra min undersøkelse ikke kan generaliseres til å gjelde andre elever og skoler og skoler i Norge, ettersom det er en relativt liten undersøkelse.

Prosessen bar preg av en deduktiv fremgangsmåte, som vil si at forskeren har en fremgangsmåte som beveger seg fra teori til empiri (Tjora, 2017, s.18). Jeg startet prosjektet med å finne frem til egnede kilder, for deretter å lese meg opp på relevant teori, for så å lage spørsmålene til undersøkelsen og til slutt analysere resultatene. I praksis kan en likevel snakke om en slags dialog mellom teori- og empiridelen. Dette kan knyttes opp til den hermeneutiske sirkelen, som handler om at mennesker hele tiden jobber fra del til helhet for å skape mening (Alnes, 2018). Da jeg arbeidet med prosjektet jobbet jeg med deler i empirien, for så å sette dette i sammenheng med relevant teori, for deretter å gå tilbake til detaljer i empirien, for så å sette dette tilbake i et større bilde igjen. Dette dialogiske arbeidet med teori og empiri var stadig med på å øke forståelsen min innenfor temaet. I analysedelen gikk jeg igjennom alle svarene, for så å plassere de ulike svarene i forskjellige kategorier basert på ulike tendenser i svarene. F.eks. handlet noen svar om relasjon, mens andre svar handlet underliggende gutters atferd.

For å lage selve spørreundersøkelsen brukte jeg programmet Microsoft Teams. Jeg valgte dette programmet fordi jeg har brukt det ved en tidligere anledning, og fordi programmet er lett håndterbart. En annen fordel ved å lage spørreundersøkelsen på teams er at anonymiteten til kandidatene blir godt sikret, ettersom jeg ikke har muligheten til å se hvem som skriver hva, og ettersom elevene ikke kan gjøre seg gjenkjennbar ved f.eks. håndskrift. Anonymiteten blir også ivaretatt gjennom at informantene får fiktive navn i fremstillingen. Selve gjennomføringen skjedde ved at elevene fikk en link av meg som de klikket seg inn på for å svare på spørsmålene. Undersøkelsen besto i hovedsak av 5 spørsmål, ett avkryssningssvar og fire utfyllingssvar. Spørsmål 1 var et avkryssningssvar hvor de skulle krysse av for hvilket kjønn de var (jente eller gutt). Under er en oversikt over de 4 andre spørsmålene som ble stilt.

- 2) Har du opplevd forskjeller på måten gutter og jenter har blitt behandlet på av læreren? I så fall kan du utdype dette?
- 3) Føler du at det er noen fag eller arbeidsmetoder som favoriserer jenter? I så fall hvilke fag/ arbeidsmetoder, og hvorfor føler du det?
- 4) Hvordan tror du gutter opplever å gå på denne skolen sammenlignet med jenter? Er det noen forskjeller? Hvorfor/ hvorfor ikke? Og spørsmål
- 5) Hva tror du må til for at jenter og gutter skal føle seg helt likt behandlet i skolen?

På forhånd fikk elevene muntlig informasjon om at undersøkelsen var frivillig, og at de kun trengte å svare hvis de hadde lyst. Jeg informerte også om at hvis de valgte å svare på undersøkelsen, så var det viktig at de svarte med utfyllende svar og ikke bare med ja/ nei-svar. Det ble også presisert at det kun var elevenes egne opplevelser jeg var interessert i, og at det ikke var noe fasitsvar på spørsmålene. Jeg valgte ikke gi informasjon om temaet kjønnsforskjeller før undersøkelsen, ettersom jeg ikke ville påvirke svarene til informantene i noen retning.

En svakhet med spørreundersøkelsen var at jeg kun valgte å gi to avkrysningsalternativer på spørsmål nummer en, jente og gutt. I dag har vi et samfunn preget av et større kjønns mangfold enn noen gang, med personer som identifiserer seg som kjønns-spørrende og personer som identifiserer seg som transseksuell. Det kunne derfor hende at noen elever fra de to klassene som fikk spørreundersøkelsen ikke identifiserte seg som verken jente eller gutt. Jeg burde derfor tatt hensyn til dette og laget et avkrysningsalternativ til, med muligheten til å velge for eksempel «hen» eller «vet ikke».

3.0 Resultater

Undersøkelsen ble avgrenset til to klasser på 10.trinn på en skole i midt- Norge. Fra de to klassene var det totalt 30 elever som deltok i undersøkelsen av 35 mulige. Til sammen 16 jenter og 13 gutter (en informant krysset ikke av noe på kjønn). Informantene brukte i gjennomsnitt 6 minutter og 30 sekunder på å fullføre undersøkelsen, selv om det ble satt av 20 minutter av en hel skoletime. Følgende vil et og et spørsmål med de ulike svarene bli presentert hver for seg. På grunn av oppgavens omfang vil kun et utvalg av svarene bli vist.

3.1 Spørsmål 2

«Har du opplevd forskjeller på måten gutter og jenter har blitt behandlet på av læreren? I så fall kan du utdype dette?».

På dette spørsmålet var svarene fra informantene oppsiktsvekkende like. Til sammen var det hele 25 av 30 elever som ga uttrykk for at de hadde opplevd og blitt behandlet forskjellig av læreren på bakgrunn av kjønn. Under er en oversikt over noen av svarene kom frem i undersøkelsen.

Jente1: «ja feks hvis en jente sier noe bra i timene virker det som det er het normalt men fra feks en gutt som ikke bryr seg så mye sier noe bra får han mye skryt.»

Jente2: «jeg har ikke opplevd mye men jeg synes jenter blir mer prioritert enn guttene. F.eks: grupper og gruppearbeid, hvor vi sitter i maten.»

Jente3: «ja, foreksempel hvis en gutt har på seg hodeplagg så får den beskjed om å ta av seg med en gang men når en jente har på seg sier ikke lærerne ifra»

Jente4: «Ja det har jeg opplevd. Jenter blir ofte favorisert og får gjøre mer ting enn gutter, som å sitte ute av klasserommet og jobbe eller jobbe med andre. Ofte så får gutter skylda for ting de ikke har gjort»

Gutt1: «Jeg føler at enkelte lærere favoriserer jenter mer enn gutter, og at det skal mer til for at jenter skal få kjeft.»

Gutt2: «ja. De kommer mye lettere unna trøbbel, og de er snillere med å gi ut karakterer. f.eks når en jente skreiv av meg på en oppgave så fikk hun 6 og jeg 4»

Gutt3: «Ja. Det er noen av lærerene som ikke bryr seg om jenten snakker i timene eller gjøre noe de ikke skal men hvis en gutt snakker og gjør noe han ikke skal så får han kjeft.»

Gutt4: «Nei. Jeg ser ikke noe forskjeller på hvordan vi har blitt behandlet. Alle blir behandlet etter sine behov og noens behov er større så det kan dermed virke som om vi blir behandlet forskjellig.»

Som en kan observere fra utdragene ovenfor gir både jente- og gutteinformanter uttrykk for at de føler at lærere favoriserer jenter i ulike sammenhenger. Jente2 sitt svar illustrerer hva flere av informantene i undersøkelsen har påpekt- av både jenter og gutter. Hun skriver at jenter blir mer prioritert enn gutter når det kommer til grupper, gruppearbeid og hvor de får sitte i lunsjen. Flere informanter gir også uttrykk for at gutter har lettere for å få kjeft og straff sammenlignet med jenter. Gutt1 skriver blant annet «det skal mer til for jenter skal få kjeft». Dette samsvarer også med hva gutt3 gir uttrykk for. Han skriver «Ja. Det er noen av lærerene som ikke bryr seg om jenten snakker i timene eller gjøre noe de ikke skal men hvis en gutt snakker og gjør noe han ikke skal så får han kjeft.». Jente3 poengterer noe av det samme i sitt svar: «ja, foreksempel hvis en gutt har på seg hodeplagg så får den beskjed om å ta av seg med en gang men når en jente har på seg sier ikke lærerne ifra». Disse svarene illustrer hva flere av informantene har påpekt i undersøkelsen. Til sammen var det hele 16 informanter, 9 jenter og 7 gutter, som påpekte at de følte at gutter ble raskere mistenkt hvis det hadde skjedd

noe, og at de fikk lettere kjeft sammenlignet med jenter. Det er interessant å merke seg at det er en overvekt av jenter som føler på denne forskjellsbehandlingen.

Flere informanter påpekte også at de opplevde at jenter lettere fikk bedre karakterer enn gutter. Blant annet skriver gutt3 «(...) og de er snillere med å gi ut karakterer. f.eks. når en jente skreiv av meg på en oppgave så fikk hun 6 og jeg 4». Om dette utsagnet stemmer er vanskelig å uttale seg om, men det er oppsiktsvekkende at flere av elevene føler at kjønn påvirker hvilken karakter de får. Det var også 5 informanter som svarte at de ikke følte på noen forskjellsbehandling i det hele tatt. Gutt4 sitt svar gir blant annet uttrykk for dette: «Jeg ser ikke noe forskjeller på hvordan vi har blitt behandlet. Alle blir behandlet etter sine behov og noens behov er større så det kan dermed virke som om vi blir behandlet forskjellig.». Gutt4 poengterer at han føler at de blir behandlet etter hvilket behov de har, uavhengig av kjønn. Jente1 har et litt annet perspektiv sammenlignet med de andre informantene, og antyder at gutter får mer skryt hvis de sier noe bra i timen sammenlignet med jenter. Som utdraget viser skriver hun at hvis jenter svarer læreren noe bra virker det «normalt», men hvis en gutt som «ikke bryr seg så mye» sier noe bra så får han mye «skryt». Det er en interessant bemerkning.

3.2 Spørsmål 3

«Føler du at det er noen fag eller arbeidsmetoder som favoriserer jenter? I så fall hvilke fag/ arbeidsmetoder, og hvorfor føler du det?».

Svarene på dette spørsmålet bar større preg av variasjon sammenlignet med svarene på spørsmål 2. Det var også færre kandidater som svarte på dette spørsmålet, i alt 25 stykker. En annen interessant faktor ved dette spørsmålet var at informantene i snitt ga mindre utfyllende svar enn på spørsmål 2. En årsaksforklaring på dette kan være at spørsmålet var vanskeligere for informantene å svare på. Under er et utvalg fra noen av svarene som kom inn.

Jente5: *«Ja kanskje i mat og helse og i gym. I gym så virker det som jentene får bedre karakterer uten å gi like mye innsats som enkelte gutter.»*

Jente6: *«kanskje mat og helse, trur jentan i snitt fikk bedre karaktera enn guttan, men d kan jo ha med innsats å gjør óg da»*

Jente7: *«Jeg føler ikke det er noen spesifikke fag men det er noen spesifikke lærere som bruker å ta litt lettere på straffene til jentene enn det de gjør til guttene»*

Gutt5: *ja, mat og helse*

Gutt6: *Jeg føler ikke at det er noen fag eller arbeidsmetoder som favoriserer jenter, men flinke jenter har som regel en grense som er mye høyere enn til gutter. Hvis en gutt og jente gjør en ting som ikke er bra så er straffen til gutter veldig mye høyere og større enn til jenter.*

Gutt7: *Nei det føler jeg ikke. Det er heller fag som gjøres mer til vanlig blant jenter enn hos gutter, som igjen kan gjøre det lettere. Men den effekten er jo litt sånn vis versa. F.eks. tar flere gutter fysik i valgfag, mens flere jenter velger utvikling av produkter og tjenester så de kan lage mat.*

Som en kan se i utdragene ovenfor er det store sprang i svarene til informantene. 8 av 25 informanter oppga at de mener det er enkelte fag eller arbeidsmetoder som favoriserer jenter, mens 5 informanter var usikre, og 12 informanter oppga at de ikke føler det er noen fag eller arbeidsmetoder som favoriserer jenter i skolen. Det var med andre ord en liten overvekt av informanter som mente at det ikke er arbeidsmetoder eller fag som favoriserer jenter i skolen. Dette er interessant sett i lys av spørsmål 2, hvor hele 25 av 30 kandidater ga uttrykk for at de hadde opplevd og blitt behandlet forskjellig av læreren basert på kjønn. Det ser altså ut til at flertallet av informantene opplever at det er læreren, og ikke fagene eller arbeidsmetodene, som favoriserer jenter. Dette kommer også frem i svarene til Jente7 og gutt6. Jente7 skriver blant annet «Jeg føler ikke det er noen spesifikke fag men det er noen spesifikke lærere som bruker å ta litt lettere på straffene til jentene enn det de gjør til guttene». Det samme antyder gutt6 når han påpeker at han ikke føler det er noen spesifikke fag eller arbeidsmetoder som favoriserer jenter, men heller det at straffen til gutter er «veldig mye høyere og større enn til jenter». Gutt7 oppgir også at han ikke mener det er fag eller arbeidsmetoder som favoriserer jenter, men har en litt annen årsaksforklaring til kjønnsforskjeller i fagene enn de andre informantene. Han opplever at det heller er «fag som gjøres mer til vanlig blant jenter og gutter, som igjen kan gjøre det lettere», og nevner blant annet at flere gutter velger fysik mens flere jenter heller velger utvikling av produkter og tjenester i valgfag. Dette er veldig interessant, og stemmer godt overens med faktiske fordelingen i valgfag på den skolen jeg tok undersøkelsen på. På denne skolen var totalt 30 gutter og kun 1 jente som hadde valgt fysisk aktivitet og helse som valgfag på 9. og 10.trinn, mens det var en stor overvekt av jenter som hadde valgt utvikling av produkter og tjenester hvor de ofte laget mat.

Av de 8 informantene som mente at det var fag eller arbeidsmetoder som favoriserte jenter, oppga nesten samtlige at mat og helse var et fag som favoriserte jenter. Dette kommer blant

annet frem i svarene til gutt5 og jente6. Gutt 5 skriver «ja, mat og helse», og jente6 skriver «Kanskje mat og helse, tror jentan i snitt fikk bedre karaktera enn guttan (...)», men påpeker også at det kan ha noe med innsats og gjøre. Jente5 oppgir også at mat og helse er et fag som favoriserer jenter, men opplever i tillegg at gym er et fag som et fag jenter har en fordel i. Hun påpeker at «I gym så virker det jentene får bedre karakterer uten å gi like mye innsats som enkelte gutter».

3.3 Spørsmål 4

«Hvordan tror du gutter opplever å gå på denne skolen sammenlignet med jenter? Er det noen forskjeller? Hvorfor/ hvorfor ikke?».

På dette spørsmålet var det til sammen 28 informanter som svarte. Dette spørsmålet ga også sammenfallende like svar. 21 av 28 informanter ga uttrykk for at de trodde guttene opplevde det annerledes i negativ forstand å gå på deres skole. Under er noen utdrag fra de ulike svarene som kom inn.

Jente8: *kanskje litt fordi jeg føler jenter er mer roligere enn gutter til vanlig så guttene kan fort bli dømt før de har gjort noe*

Jente9: *Tror det er noen forskjeller fordi jenter og gutter er forskjellig og opplever ting forskjellig.*

Jente10: *Kanskje gutter føler at de må tøffe seg eller bråke for å være "kul", mens jentene må være stille.*

Jente 11: *Jeg tror guttene føler at det er veldig stor kjønnsforskjell og at de kanskje også kan synes det er litt ekkelt til tider. Det er for det meste bare at de tar lettere på hvis jenter gjør noe som går imot regelverket på skolen enn hvis en gutt gjør det. at de blir "straffet" i en så mye høyer grad*

Gutt8: *«Jeg vet at mange av de guttene jeg er med føler seg urettferdig behandlet. Det at de alltid får skylden får ting og i tillegg får dårligere karakterer som ikke er basert på innsats i timen, men pga den de er.»*

Gutt9: *«Som jeg har hørt og er enig med så får jenter en bedre karakter lettere en gutter. F.eks. gutter i gym for som oftes karakter 5 selv om de gjør sitt beste og yter maks. Mens jenter bare orker ikke osv men kan likevel få en 6er. Det var en jente som var skadet i en lang*

periode og satt BARE på benken å kikket på. Men fikk 6er. Mens guttene var ute på gulvet/matta og sprang seg slitene, men fikk en 5er.»

Gutt10: *«Det jeg har merket på andre gutter er at de synes jentene får en bedre karakter enn det de burde i forhold til de, men det synes jeg er helt feil. De opplever det sånn siden de ikke klarer å vise at de fortjener en like god vurdering.»*

Som utdragene ovenfor illustrerer er det litt ulike oppfatninger av hvordan informantene tror gutter opplever å gå på deres skole sammenlignet med jenter. 5 av 28 kandidater ga uttrykk for at de ikke trodde det var noen forskjell på å være gutt og jente på deres skole. Dette illustrerer blant annet svaret til gutt10, hvor han skriver «Det jeg har merket på andre gutter er at de synes jentene får en bedre karakter enn det de burde i forhold til de, men det synes jeg er helt feil. De opplever det sånn siden de ikke klarer å vise at de fortjener en like god vurdering.». Han mener at guttene tror jenter får lettere bedre karakter enn de, men poengterer at dette har med innsats å gjøre og ikke forskjellsbehandling. 2 av informantene som var med i undersøkelsen oppga at de var usikre på hvordan gutter opplevde å gå på skolen sammenlignet med jenter, mens hele 21 av 28 informanter oppga at de trodde guttene opplevde det annerledes i negativ forstand å gå på deres skole sammenlignet med jentene. Jente11 sitt svar illustrere dette «Jeg tror guttene føler at det er veldig stor kjønnsforskjell og at de kanskje også kan synes det er litt ekkelt til tider (...)».

3.4 Spørsmål 5

«Hva tror du må til for at jenter og gutter skal føle seg helt likt behandlet i skolen?»

På spørreundersøkelsens siste spørsmål var det til sammen 27 informanter som svarte. På dette spørsmålet var det noe større variasjon i svarene til informantene, men likevel poengterte 18 av 27 informanter at en endring må til for at jenter og gutter skal kunne føle seg likt behandlet i skolen. Under er noen utdrag fra svarene som kom frem i undersøkelsen.

Jente12: *Kanskje hvis lærerne gir like straffer til begge kjønn og at de tar like "hardt" på det hvis en jente gjør noe som når en gutt gjør det samme. Men jeg tror ikke det er noe skolen kan gjøre jeg tror mere at det er noe de enkelte lærerne kan gå inn i seg selv for det er ikke på selve skolen at det er noe men det er i enkelte lærerne føler jeg*

Jente13: *«jeg vet ikke, mener det er opp til både lærerne og hver enkelt elev. Ofte sånn at guttene gjør det vanskelig for lærerne å behandle de akkurat som jentene.»*

Jente14: «Jeg vet ikke, føler det er likt behandlet på skolen vår.»

Gutt11: «At lærerne behandler de som at de er mer like. At jentene må jobbe like mye som gutter for å få samme karakter i stede for å ikke gjøre noe men likevel få en bra karakter. Og at lærerne kan mistenke jenter/ gi jentene kjeft hvis de gjør noe gæli. (som de aldri får!) Så jeg føler det er veldig kjønnsdiskriminering/ forskjellsbehandling»

Gutt12: «lærerne, må tenk litt mindre på kæm som er favoritt»

Gutt13: «jeg vet ikke kanskje flere praktiske oppgaver»

Det var til sammen 9 informanter som ikke visste hva som måtte til for at kjønnene skulle føle seg likt behandlet, eller mente at ingenting trengte og gjøres siden kjønnene allerede var likt behandlet. Dette illustrerer svaret til jente14, som skriver «jeg vet ikke, føler det er likt behandlet på skolen vår». De resterende 18 informantene mente at noe måtte gjøres, og i all hovedsak var det lærerne sine holdninger og handlinger de følte måtte endres. Hele 16 informanter nevner eksplisitt ordet lærer i sine svar. Dette kan en blant annet se i flere av utdragene over. Jente12 skriver «kanskje hvis lærerne gir like straffer til begge kjønn (...)», Jente13 skriver «Jeg vet ikke, mener det er opp til både lærerne og hver enkelt elev (...)», gutt11 skriver «at lærerne behandler de som at de er mer like (...)», og gutt12 skriver «lærerne, må tenk litt mindre på kæm som er favoritt». Riktig nok påpeker jente13, som den eneste informanten, at det også er opp til hver enkelt elev og poengter at guttene ofte «(...) gjør det vanskelig for lærerne å behandle de akkurat som jentene.». Gutt13 har også ett litt annet svar enn de andre informantene, og gir uttrykk for at han mener flere praktiske oppgaver vil være med på å gjøre at jenter og gutter kan føle seg mer likt behandlet i skolen.

4.0. Diskusjon

4.1 På hvilken måte opplever jenter og gutter å bli behandlet i skolen?

Forskning tyder på at gutter får dårligere karakterer enn jenter etter endt grunnskole, at gutter dropper ut i større grad under videregående opplæring, og at gutter i mindre grad enn jenter tar høyere utdanning, men det er forsket lite på hvordan jenter og gutter opplever å bli behandlet i skolen på bakgrunn av kjønn. Selv om kjønnsforskjeller i skolen har fått stor oppmerksomhet i media og offentligheten, er likevel kjønnsforskjellen i skoleprestasjoner betydelig mindre enn forskjeller knyttet til sosial klasse (Nielsen, 2014, s.14). Det er med

andre ord mindre prestasjonsforskjeller i prestasjoner knyttet til kjønn sammenlignet med prestasjonsforskjeller knyttet til sosial klasse. Det er derfor viktig at en legger en interseksjonell tilnærming til grunn når en snakker om elever subjektive opplevelser med kjønnsforskjeller i skolen (Røthing, 2002, s.50). Det vil trolig være flere sosiale faktorer enn kun kjønn som ligger til grunn for informantenes opplevelser. Fenomen som sosial klasse, etnisitet, religion, seksuell orientering og funksjonalitet vil trolig også være med å påvirke hvordan elever opplever å bli behandlet i skolen. Jeg skal likevel se overordnet på det, og trekke frem det mest overgripende fra undersøkelsen. Jeg kommer følgende til å undersøke på hvilken måte gutter og jenter opplever å bli behandlet i skolen med utgangspunkt i spørreundersøkelsen min, og i lys av relevant teori.

Som nevnt innledningsvis er et av skolens overordnede mål at «Alle elever skal behandles likeverdig, og ingen elever skal utsettes for diskriminering.» (Utdanningsdirektoratet, 2020, Menneskeverdet). Likevel kom det frem i spørreundersøkelsen min at hele 25 av 30 elever hadde opplevd og blitt behandlet forskjellig av læreren sin på bakgrunn av kjønn. Det var også 21 informanter som oppga at de trodde guttene opplevde det annerledes i negativ forstand å gå på deres skole sammenlignet med jentene. Dette er oppsiktsvekkende og paradoksalt med tanke på at et av skolens overordnede mål er at alle skal bli behandlet likeverdig og at ingen skal utsettes for diskriminering. Elever skal med andre ord ikke oppleve å bli behandlet forskjellig på bakgrunn av om de er jente eller gutt. Det store flertallet fra undersøkelsen min så likevel ut til å ha en opplevelse av å bli behandlet forskjellig basert på kjønn.

Flertallet av informantene i spørreundersøkelsen (12 av 25) min oppga at de følte at det ikke var fag eller undervisningsmetoder som favoriserte jenter i skolen, men heller læreren. Elevene så med andre ord ikke ut til å mene at det var skolen som institusjon som var problemet. Hele 16 informanter nevnte eksplisitt ordet lærer på spørsmålet «Hva tror du må til for at jenter og gutter skal føle seg helt likt behandlet i skolen?». Gutt11 sitt svar «*At lærerne behandler de som at de er mer like (...)*», er et eksempel på ett av disse svarene. Flertallet mente altså at det var læreren som måtte endre sine handlinger og holdninger for at gutter og jenter skulle kunne føle seg rettferdig og likt behandlet i skolen. Dette er interessant sett i lys av Drugli (2012) sin forskning på relasjon mellom lærer og elev. En god relasjon til læreren sin er avgjørende for hvordan en trives på skolen. Lærere med gode relasjoner til elevene sine ser heller ikke ut til å oppleve like mye opposisjon og atferdsproblemer fra elevene (Drugli,

2012, s.8). Hvis en elev liker læreren sin vil vedkommende trolig ikke ha behov for å opponere like mye imot, og motsatt vil læreren trolig ikke ta vedkommende så hardt. Et godt forhold mellom lærer og elev kan derfor være med på å skape positive ringvirkninger, som igjen er med på å påvirke hvordan elevene opplever å bli behandlet i skolen.

På en annen side kan det hende det hende at flertallet av informantene opplever at gutter blir behandlet forskjellig fra jentene på bakgrunn av atferd. Som vist til tidligere tyder forskning på at gutter oftere enn jenter er i opposisjon til skolen (Willis, 1997). Informantene fra spørreundersøkelsen oppga at de hadde en opplevelse av at gutter får strengere straffer og blir lettere mistenkt hvis det er noe som har skjedd. Ut ifra omfanget på min spørreundersøkelse er det vanskelig å fastslå om guttene får mer kjeft og straff basert på at de er gutter, eller om de opplever mer tilsnakk fordi det har noe med deres atferd å gjøre. Jente13 fra spørreundersøkelsen påpeker blant annet at «(...) ofte sånn at guttene gjør det vanskelig for lærerne å behandle de akkurat som jentene». Guttene fra undersøkelsen kan med andre ord ha en atferd som gjør at de derfor opplever å få mer tilsnakk og straff sammenlignet med jentene. Selv om det er vanskelig å fastslå årsaken til at informantene opplever at guttene får mer tilsnakk og kjeft, er det likevel interessant at et klart flertall av informantene fra spørreundersøkelsen opplever at lærerne er strengere med guttene basert på kjønn.

At informantene opplever at lærere behandler gutter og jenter forskjellig trenger nødvendigvis ikke bare å handle om relasjon mellom lærer og elev, eller gutters atferd. Det faller også sammen med Gustavsen (2018) som viser til at lærere betrakter gutters sosiale ferdigheter betydelig dårligere enn jenters, som igjen kan føre til at lærere tåler mer av jenter enn av gutter. Noe av det samme antyder jente3 når hun skriver *«ja, foreksempel hvis en gutt har på seg hodeplagg så får den beskjed om å ta av seg med en gang, men når en jente har på seg sier ikke lærerne ifra»*. Dette kommer også frem i gutt3 i sitt svar: *«Ja. Det er noen av lærerene som ikke bryr seg om jenten snakker i timene eller gjøre noe de ikke skal men hvis en gutt snakker og gjør noe han ikke skal så får han kjeft.»* Årsaken til at guttene fra undersøkelsen opplever å få mer kjeft og tilsnakk kan med andre ord også skyldes at læreren betrakter gutters sosiale ferdigheter som dårligere enn jenters, og dermed får en lavere toleranse til deres atferd sammenlignet med jenters. Fokus på å bygge en god relasjon mellom lærer og elev kan derfor være avgjørende og kan være med å påvirke både elevens atferd og lærerens toleranse. Og ettersom gutter oftere har et dårligere og mer konfliktyllet forhold til læreren sin (Drugli, 2012, s.41) vil fokus på relasjonsbygging spesielt være til fordel for

gutter i skolen. Relasjonsbygging mellom gutter og lærere kan derfor være avgjørende for gutters samarbeidsvilje og positive atferd, og lærerens toleranse. Dette igjen, vil trolig påvirke hvordan gutter opplever at de blir behandlet i skolen.

Utviklingshypotesen, som går ut på at jenter vanligvis modnes tidligere og har bedre selvregulering enn gutter (NOU 2019:3), kan også være en årsaksforklaring til at jenter og gutter opplever av å bli behandlet forskjellig i skolen. Flere gutteinformanter fra spørreundersøkelsen oppga at de opplevde at jentene fikk lettere bedre karakterer enn guttene, med mindre innsats. Blant annet skriver gutt2 «(...) *de er snillere med å gi ut karakterer. f.eks når en jente skreiv av meg på en oppgave så fikk hun 6 og jeg 4*», og gutt9 skriver «*Som jeg har hørt og er enig med så får jenter en bedre karakter lettere en gutter*». Igjen er det vanskelig å uttale seg om guttene opplever dette på bakgrunn av kjønnsforskjeller, eller på grunn av den faktiske innsatsen. Gutt10 poengterer blant annet at guttene «*(..)opplever det sånn siden de ikke klarer å vise at de fortjener en like god vurdering.*». Det kan med andre ord hende at guttene opplever at jentene får bedre karakterer fordi jenter ofte er tidligere moden, som igjen fører til at de oftere klarer å sitte i ro, høre etter, og konsentrere seg bedre enn gutter. Konsekvensen av dette er at jenter presterer bedre enn gutter på ungdomstrinnet, og derfor får bedre karakterer. Selv om det er vanskelig å fastslå årsaken til hvorfor gutteinformantene har en opplevelse av å få dårligere karakterer enn jentene, er likevel interessant at et flertall av gutteinformantene har en følelse av at gutter må jobbe hardere for de samme karakterene som jenter.

Kan fag være en årsak til at jenter og gutter opplever å bli behandlet forskjellig i skolen? Selv om flesteparten fra spørreundersøkelsen mente at det ikke var noen fag eller arbeidsmetoder som favoriserte jenter, var det likevel noen informanter som mente at jenter hadde ulike fordeler i noen fag. 8 informanter ga blant annet uttrykk for at mat og helse var et fag som favoriserte jenter i skolen. Jente6 skriver blant annet «*kanskje mat og helse, trur jentan i snitt fikk bedre karaktera enn guttan (...)*», og gutt5 skriver «*ja, mat og helse*» på spørsmålet «Føler du at det er noen fag eller arbeidsmetoder som favoriserer jenter? (...)». Noen informanter hadde altså en opplevelse av at mat og helse var et fag det var fordel å være jente i, og at jenter derfor også fikk bedre karakterer i dette faget. Dette er interessant sett i et kjønnskritisk perspektiv. Barn begynner ikke på skolen med blanke ark, og barns identitet er allerede godt befestet før de begynner på skolen (Nielsen, 2014, s.54). Tanken om jenter har

en større fordel på kjøkkenet sammenlignet med gutter må trolig ses i lys av stereotypiske holdninger knyttet til kjønnsnormer og ulike forventninger til hva kjønn skal være flinke på.

5.0 Konklusjon

Kjønnsforskjeller i utdanningssammenheng har fått en dreining fra et fokus på jenters utsatthet, til et fokus på gutters situasjon i skolen. Forskning tyder på at det i dag er en fordel å være jente i norsk skole. Gutter går i snitt ut med 0,3 karakterpoeng dårligere karakterer enn jenter etter endt grunnskole, dropper mer ut av videregående skole, og tar i mindre grad høyere utdanning (NOU 2019: 3). Det er forsket mye på hvordan kjønnsforskjeller gjør seg gjeldende i skolen og på ulike teorier til hvorfor kjønnsforskjeller har oppstått, men det er forsket lite på elevers subjektive opplevelser i møte med kjønnsforskjeller i skolen. I denne oppgaven undersøkte jeg på hvilken måte gutter og jenter opplevde å bli behandlet i skolen.

Så på hvilken måte opplever jenter og gutter å bli behandlet i skolen? Resultatene som kom inn, var oppsiktsvekkende. Hele 25 av 30 elever ga uttrykk for at de hadde opplevd og ha blitt behandlet forskjellig av læreren sin på bakgrunn av kjønn, noe som er paradoksalt med tanke på at et av skolens siktemål er at «Alle elever skal behandles likeverdig, og ingen elever skal utsettes for diskriminering.» (Utdanningsdirektoratet, 2020, Menneskeverdet). I undersøkelsen kom det spesielt frem at informantene hadde en opplevelse av at guttene fikk mere kjeft og straff, og at de måtte jobbe hardere for å få de samme karakterene som jentene. Som det ble diskutert i forrige kapittel er det vanskelig ut ifra omfanget på undersøkelsen å fastslå om informantene har en opplevelse av dette på bakgrunn av gutters opposisjonelle atferd, innsats, lærerens forutinntatte holdning til gutters atferd, jenters tidlige modning, fag som favoriserer jenter, eller om informantene faktisk opplever dette på bakgrunn av kjønn.

Et annet interessant funn fra undersøkelsen var at hele 16 informanter ga uttrykk for at de mente det var læreren som måtte endre sine holdninger og handlinger for at elevene skulle kunne føle seg likt behandlet i skolen. Dette funnet faller sammen med Drugli (2012, s.41) sin forskning som tyder på at gutter oftere har et dårligere forhold til læreren sin enn jenter. Relasjonsbygging mellom lærere og elever ser muligens ut til å være et nøkkelord for at jente- og gutteinformantene fra undersøkelsen skal kunne få muligheten til å føle seg likt behandlet i skolen.

Det er viktig at en ser resultatene i lys av interseksjonell tilnærming, ettersom det trolig er flere sosiale fenomen enn kun kjønn som vil ha påvirkning på hvordan informantene opplever å bli behandlet i skolen (Røthing, s.50). Undersøkelsen tar ikke for seg forhold som sosioøkonomisk status, religion, funksjonshemming, eller seksuell orientering. En vet for eksempel ikke om gutteinformantene som opplevde å bli behandlet dårligere av læreren kom fra lavtutdannede familier, eller om informantene opplevde dette uavhengig av sosioøkonomisk status. Det kan altså være flere fenomen enn kjønn som påvirker på hvilken måte informantene opplever å bli behandlet i skolen. Hvis jeg likevel ser overordnet på det er konklusjonen at et overveldende flertall av jenter og gutter opplever å bli behandlet forskjellig i skolen på bakgrunn av kjønn, og at mange sitter med en følelse av at gutter får mer kjeft, blir letter mistenkt hvis det er noe, får strengere straffer og må jobbe hardere for å få de samme karakterene som jenter. Selv dette er elevers subjektive følelser, og selv om funnene ikke kan generaliseres på grunn av undersøkelsens omfang, er det likevel oppsiktsvekkende og interessant at et så stort flertall hadde en opplevelse av å bli behandlet forskjellig på bakgrunn av kjønn i skolen. I lys av fremtidig forskning hadde det vært interessant med flere forskningsprosjekter som tar for seg den samme problematikken.

Kilder

- Amnesty. (2020). Diskriminering. Hentet fra <https://amnesty.no/diskriminering>
- Alnes, J.H. (2020, 9.desember). Hermeneutikk. Hentet fra <https://snl.no/hermeneutikk>
- Bratberg, Ø. (2017). *Tekstanalyse for samfunnsvitere*. (2.utgave). Oslo: Cappelen Damm.
- Drugli, M. B. (2012). Relasjonen lærer og elev: avgjørende for elevenes læring og trivsel. (1. utgave). Oslo: Cappelen Damm.
- Flåten, P. E. (2018). Kjønnlikestillingens plass i samfunnsfaget. Hentet fra <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/64415/MASTEROPPGAVE-FOR-REAL-4-2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- FN. (2021, 12.03). Likestilling mellom kjønnene. Hentet fra <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/likestilling-mellom-kjoennene>
- Gustavsén, A. M. (2018, 1. februar). Kjønnforskjeller i sosiale og skolefaglige prestasjoner. Hentet fra <https://core.ac.uk/download/pdf/225917918.pdf>
- Johannesen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2016). Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode. (5. utgave). Oslo: Abstrakt Forlag AS.
- Nielsen, H. B (2018) Forskjeller i klassen: Kjønn i kontekst. I H. B. Nielsen (Red.), *Forskjeller i klassen: Nye perspektiver på kjønn, klasse og etnisitet i skolen* (s.11- 32). Oslo: Universitetsforlaget.
- NOU. (2019). Nye sjanser- bedre læring- kjønnforskjeller i skoleprestasjoner og utdanningsløp. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-3/id2627718/?ch=2>
- Pihl, J. (2010). *Etnisk mangfold i skolen*. (2.utgave). Oslo: Universitetsforlaget.
- Røthing, Å. (2020). *Mangfoldskompetanse og kritisk tenking*. Oslo: Cappelen Damm.

Tjora, A. (2017). Kvalitative forskningsmetoder i praksis. (3.utgave). Oslo: Gyldendal
Akademisk

Utdanningsdirektoratet. (2020). Overordnet del- verdier og prinsipper for
grunnskoleopplæringen. Opplæringens verdigrunnlag- 1.1 Menneskeverdet. Hentet fra
[https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/opplaringens-verdigrunnlag/1.1-
menneskeverdet/](https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/opplaringens-verdigrunnlag/1.1-menneskeverdet/)